LA SALA D'ESPERA

COMEDIA

EN UN ACTE Y EN PROSA

ORIGINAL DE

ÁNGEL GUIMERA

Estrenada en lo *Teatre Catalá*, instalat en lo de Novedats
la vetlla del 2 de Desembre de 1890

BARCELONA

IMPREMPTA "LA RENAIXENSA," XUCLÁ, 13, BAIXOS

1890

LA SALA D' ESPERA

LA SALA D' ESPERA

COMEDIA

EN UN ACTE Y EN PROSA

ORIGINAL DE

ANGEL GUIMERÁ

Estrenada en lo *Teatre Català*, instalat en lo de Novedats
la vetlla del 2 de Desembre de 1890.

BARCELONA

IMPREMPTA "LA RENAIXENSA," XUCLÁ, 13, BAIXOS

1890

REPARTIMENT

Personatges.	Actors.
ROSA..	D.ª Concepció Palá.
D.ª ESPERANSETA..	» Carmen Parrenyo.
SRA. MENCIONA. .	» Elvira Morera.
GILA.	» Catarina Fontova.
MIQUELÓ.	D. Antoni Tutau.
GUIXOTS.	» Hermenegil Goula.
JOAN..	» Miquel Pigrau.
RAMON..	» Ramón Soler Maimó
XIBECHS..	» Frederich Fuentes.
RAFEL.	» Joseph Asperó.
D. SEBASTIÁ.. . . .	» Enrich Guitart.
TRAMULLAS.. . . .	» Joseph Ferrandiz.
ANTON.	» Joan Oliva.
TOMÁS...	» Lluis Muns.

Tres nens. Pagesos y menestrals homes y donas.

Director artístich: D. ANTONI TUTAU

Esquerra y dreta: las del actor.

ACTE ÚNICH

Sala d' espera d' una estació de ferro-carril en un poble de montanya. La paret del fons sense cap porta. Una á la dreta per ahont se surt al anden y altre á la esquerra que conduheix al poble. Banch de fusta al voltant de la sala, y per las parets cartells de ferro-carrils, de fondas, establiments de banys, etc., etc. A la porta de la esquerra barreras reixadas que s' avansin un bon xich en la escena, y d' ahont l' empleat de laestació tallará 'ls bitllets dels passatjers. Es al matí.

ESCENA PRIMERA

ANTON y després TOMÁS. Lo primer está escombrant y canta á mitja veu cualsevol cosa que estiga en us. Lo segon vindrá de la dreta.

ANTON

Ah! Ja está bé! Escarrássat perque ells ho embrútin. No hi ha com l' altra sala: aquella está sempre més neta qu' una patena. Es clá, com que ningú hi entra. Ni la obrím.

TOMÁS

Encara netejas?

ANTON

Acabo. Te, ab aquesta ja he ballat prou.

Per la escombra.

Ara las deixiplinas.

Sacudint los banchs ab los espolsadors.

Ah! Com fan las donas: alló, saps? La taca no hi sigui que la pols ja fuig.

Pega algun cop á Tomás ab los espolsadors, tot cantant.

TOMÁS

Qu' hem de riure?

Torna á cantar.

Encara no has netejat aquell llum?

ANTON

Uy! D' aquí al vespre!... Quín' hora es?

TOMÁS

Tres cuarts de nou.

ANTON

Que dius!

TOMÁS

Hora de Madrid.

ANTON

Ah! Es que per axó.

TOMÁS, *mirant per la porta de la dreta.*

Encara no has portat aquell sach á puesto?

ANTON

Quan me vagui.

TOMÁS

Encara no has dut lo carretó á?...

ANTON, *cremal.*

Encara! encara! Encara no hi esmorsat: vetho aquí!

TOMÁS

Si, 't bellugas: pero vaja...

ANTON

Y tu qu' has fet que roncas tant? Veyam.

TOMÁS

Jo? Si vaig sempre á tota máquina! Mírat: m' he llevat y corrents al gefe:—Qué hi ha que fer? Mánim: no estiga.—Posa oli á las rodas d' aquell cotxe de segona.—Hi corro. Ja n' hi havia d' oli. Torno al gefe:—Ajuda á descarregar aquells bocoys d' allá baix.—Com un llamp! Quan hi arribo ja eran prous á ferho. Al voler tornar á la estació trobo 'l tren de las set que venía: m' hi enfilo per ser més aviat. Corro al gefe:—Qué vol que fassi?—Ajuda á aquells que descarregan vora l' agulla.—Al anarhi pujo en lo tren que arrenca. Salto en terra y 'ls he guiat fins ara.—Poseu aixó á la dreta: aixó á la esquerra. Tira tú! Cap aquí! Cap allá! Dropo, travalla! Y llestos. Veus com suo?

ANTON

Sí, vaja.

TOMÁS, *sempre molt mandrós.*

Ah! Veyám que hi ha que fer. No t' estiguis en vaga, home. Fes com jo. Hi corro.

Surt per la dreta molt poch á poch.

ANTON

Aquest xicot caurá malalt. Y es lo pitjor que á ell ningú li diu res, y á mi tothom me renya.

ESCENA II

ANTON després MIQUELÓ. ROSA y GILA que vindràn per la esquerra molt apressats portant bultos de viatje.

ANTON

Y ahont haurá deixat aquella l' esmorsar? Míral.

Treu un cistell de sota 'l banch.

Ah, ah. Menjém un bossí Y bon profit.

S' assenta en lo banch ab lo cistell al costat y 's posa á esmorsar.

MIQUELÓ

Qué no hi som á temps?

ROSA

Qué ja ha passat?

ANTON, *rihent.*

Lo tren que va avall? N' hi ha per duas horas.

GILA

Veyeu, avi? Ja us ho deya.

ROSA, *á Miqueló.*

Ja ho sentiu. Y quinas pressas! Hi ha un' hora de la masía aquí y jo estich certa que l' hem feta en mitja. Com si 'l mon s' acabés!

MIQUELÓ

Oh; y si sabessis las ganas que 'n tinch d' anar á Barcelona!...

ROSA

Y ara qué farém?

MIQUELÓ

Ay, ay: seyémhi; que prou 'ns convé.

ROSA

Ab aquest corre m' hi deixat l' escarpidó, y ni porto agullas. Noya, tréuten una.

Gila 's treu una agulla del cap y li dona

MIQUELÓ

Minyó, no fem pas nosa?

ANTON

Qu' es cas! Y si son servits...

MIQUELÓ

Ja ho hem fet. Gracias.

ROSA

Noya, no fassis aquest posat. Ets més morruda ..

GILA

Me voldria morir, mare!

Arrenca en plor.

ROSA

Sembla mentida! Ja veurás quinas joyas.

MIQUELÓ

(La pobreta! Si no fos pel sino, no ho comportava.)

ROSA

Y jo tant contenta quan hi vaig anar á comprar los bonichs! Ara fos! Vaja, dona!

Donantli un cop de colze.

MIQUELÓ, *á Anton.*

Y digui: fa molt temps que no hi ha desgracias al carril?

ANTON

Uy! Ja no s' estila.

MIQUELÓ

No 's topan duas máquinas? Ni descarrilan?...

ANTON

Ara may.

MIQUELÓ

Ni cauhen ponts quan passa 'l tren?

ANTON

Tampoch.

MIQUELÓ

Com que portan tant pes...

ANTON

Ja veureu: quan passa un tren, nos posém sota dels ponts y 'ls aguantém.

MIQUELÓ

Es que no hi he volgut anar may. Y en bona refé que no las tinch totas.

ANTON

Quan sigueu en lo vagó ben assentat, agafeuvos fort y andando: no tingueu por.

MIQUELÓ

Se li aprecía.

ROSA

Sogre, que no ho veyeu? Ay senyor!

Volent dir que 's burla d' ell.

MIQUELÓ

Malvih tje las joyas! Ves si no hi podiau anar vosaltres solas. Ja us emporteu á la senyora mestra que sap triar. Ves jo, pobre de mi!...

ROSA

Qué no veyeu que aquesta hi va per forsa? Així plá: quedeuvos; y que á Barcelona 'n fassi una.

MIQUELÓ

Pobreta!

ROSA, cremada.

Pobre de mí! Y á més: que 'ls Massanas son escanyats: tant lo meu germá com son fill. Y ja cal que rampuhém tots; que sinó, per joyas li comprará soldats de plom Si arrecadas, soguilla, anell, agulla y aixó de la munyeca no fan cuatre lliuras los hi tiro per la cara. Mireu si 'n son: quan se va casar la tía Antonia...

ANTON, se 'n va ab lo cistell cap á la porta de la dreta.

Ah: tornemhi.

Tots se sorprenen al sentirlo y s' aixecan agafant depressa 'ls farsells.

ROSA

Qué ja ve 'l carril?

MIQUELÓ

Qué ja es aquí?

ANTON

Uy! No corrin que caurán.

Surt

ESCENA III

MIQUELÓ, ROSA y GILA.

ROSA, á Gila.

Aixeribeixte. No hi pensis més ab aquell ximplet.

GILA

No puch. mare!

ROSA

Miréuse: las sanchs se 'm pujan al cap quan la sento.

MIQUELÓ

Y que no té rahó la pobre? Tu 't pensas que això 's treu com una punxa.

ROSA

Si, poseus ara de la seva banda. Un fadrí sastre que no té hont caure mort. La culpa la té Donya Esperanseta que no me 'n havia dit res.

MIQUELÓ

Y que ho sabía la bona dona?

ROSA

Donchs ho tenia de saber: per això es mestra. Veyeu qui era 'l que l' esperava á aquesta al sortir d' estudi y la anava botzinant fins á la masía. Y això com duas baldufas, y cada tarde!

GILA

Oy que no!

ROSA

A mi no se 'm desmenteix Desvergonyida!

GILA

Era un dia per altra.

MIQUELÓ

Y si senyor! Y vaya: qu' es un bon xicot lo sastret. Y jo no ho puch pahir que 's casi ab aquell perdut de ca 'n Massana: un cartas, un dropo, un estaca de taberna!...

ROSA

Tot això li posan.

MIQUELÓ

Y, mírat, Rosa, que la casa va de mal borrás; y dels cabals que tenian... cucut!... Que jo ho sé per don Sebastiá, que 'ls hi ha deixat molta moneda!...

ROSA

¡A ca 'n Massana? A casa meva de mal borrás? Quan pagaríau! Hi ha més doblas de cuatre á la cambra de dalt! Ay senyor!: si n' hi ha prou ab mirarse las bigas de la entrada. Totas fan panxa.

GILA

Jo no 'n vuy d' unsas!

MIQUELÓ

Que t' estimin. Oy, gateta? La pobrissona!

GILA

Avi!

ROSA

Vos la perdeu!

MIQUELÓ

Si no sé com ho consento! Si ton marit fos viu no passaría això: á fé de listo!

ROSA

Sogre!... No hi torném com ahir! Anéu, aneu á pendre la fresca. Ja veurás, Gila...

Segueix parlant ab ell.

MIQUELÓ

(Tot m' ho donan entenent; fins anar ab carril. Encara no hi soch, per això!)

S' acosta á la porta de la esquerra.

ESCENA IV

MIQUELÓ, ROSA, GILA; JOAN y RAFEL que venen de la esquerra.

JOAN, á Rafel.

Bo; no farém res Míratels.

RAFEL, á Joan.

¡Ja son aquí?

JOAN, a Rafel.

Ja 'ls trauré jo. Veurás.

MIQUELÓ, girantse de cop.

Qué ve 'l tren? Ah! Vosaltres.

Rosa y Gila s' han aixecat tambe sorpresas.

JOAN

Cóm sou tan matinés?

ROSA

Noy, qui assegura dura.

RAFEL, Per Gila.

(Ah, si no fos pels cuartos! Sembla que li deguiu y no li paguin á aquesta.)

MIQUELÓ, que parla ab los altres. A Joán.

No 'n faig poch de sacrifici anant á Barcelona.

RAFEL

(Veyám la desdenyosa.) Cusineta...

GILA

Ah, Rafel. Tú?

RAFFL, indiferent.

Qué 't passa? Qu' estás malalta, Gila?

GILA

No: gracias á Deu.

RAFEL

Jo tant que penso ab tu... Y tu per mi...

GILA

Veurás... Mare.

ROSA, á Rafel.

Noy gran, ja portas forsa patacons? Tot que pesi, que pesi. Miréuse: quan jo 'm vaig prometre, el nostre, que Deu 'l tingui en gloria al pobret! me va fer present d' unas arrecadas que 'm feyan baixá 'l cap. Llargas, com arengadas d' aquellas tant regrossas; y quan las duya pesavan!... Semblava que portés arrapat un gos á cada orella!

MIQUELÓ

Calla: he sentit un carril!

RAFEL

Si que l' es.

JOAN

El que puja Oh, y que aqui no us hi podeu estar fins qu' hagi passat.

ROSA

Aném, noya. Que tinch temps d' anar á comprar un escarpidor á ca 'l Ignasi?

JOAN

Dos y tot.

ROSA

Donchs sortím: que no 'ns renyin. Y vosaltres?

JOAN

Tením d' esperar á un que arriba.

ROSA, á Rafel.

Ah, trutxa! No n' estás poch de content!

RAFEL

Qué no la veyeu, tía?

ROSA

Déixala per mi, tonto. Tú fes que las joyas pesin.

ESCENA V

JOAN, RAFEL.

JOAN

Gracias á Deu que arriba 'l tren d' avall!

RAFEL

Pare, ja ho heu sentit. La tia vol que las joyas sigan de preu; y jo, ja ho sabeu, no tinch ni una marva.

JOAN

Be: ara arribará en Guixots y tot s' arreglará.

RAFEL

Es que la mula es un renoch, y no 'n treurém ni per capsas. Y la tia...

JOAN

Ja 'n podrán tirar un tros á l' olla de las joyas!

RAFEL

Jo á més de la mula, 'm vendría 'l matxo.

JOAN

Y ab qué llaurarém? Y ab qué aniré á mercat?

RAFEL

Donchs jo, si tinch de fer un paper ridícol á Barcelona... no hi vaig. A més, que si 's menjan la partida, adeusiau casori.

JOAN

De la mula 'n treurém set unsas. No 'l farás un paper ridícol.

Se sent lo tren que vé.

RAFEL

Sou massa agarrat.

JOAN

Y encara gosas á parlar? Després que per tu la casa 's troba com se troba? Jugador! Lladre!... lladre de casa! Jo no t' hagués pagat los deutes!

RAFEL

No crideu! No crideu! Me sacrifico casantme ab aquella... bleda assoleyada per salvar la casa, y encara crideu!

JOAN

Si no 'm semblas fill. Si semblas!..

RAFEL

Jo me 'n hagués anat á América!

JOAN

Encara hi ets á temps.

RAFEL

Qué ho dieu de bo de bo? Veureu: venéuse la hisenda; pagueu lo que hi ha assobre; te tu, te tu, partimse 'l que queda, y no 'm veureu may més.

JOAN

Poca vergonya!

RAFEL

Y perque 'n dávau carrera. M' heu avesat á fé 'l senyor á Barcelona, l' advocat. Jo no 'n sé de travallar!

JOAN

L' haguessis acabada al menos la carrera. Taul, dropo.

RAFEL

Pare!...

JOAN

Mal fill!

RAFEL

Si no 'm fóssiu pare... A fé de Deu!...

JOAN

A mí!...

Anantli á pegar.

ESCENA VI

JOAN, RAFEL, ANTON, GUIXOTS y homes y donas que venen de la porta de la dreta, atravessan la escena y surten per la de la esquerra ab farsells, covas etc. Anton ha vingut de la esquerra y ha anat a obrir la porta de la dreta quedantse en ella recullint los bitllets dels passatjers. Al presentarse en la escena ha privat la baralla de Joan y Rafel que anava á comensar.

ANTON

No fássin nosa. Ja es aquí 'l tren de Barcelona.

JOAN

(Ah! A la fí sortirém d' apuros.)

RAFEL

(Que tanta porra! Un acaba la paciencia. Per qué no s' hi casa ell?)

JOAN

Ja 'l veig. Guixots, aquí.

GUIXOTS, que ve entre 'ls altres passatjers.

Senyor Joan y la companyía, *mandar!*

JOAN

Veniu cap aquí qu' estarém sols.

Lo porta lluny dels que entran.

GUIXOTS

He rebut lo recado y cap al carril deixantho tot. Com que vosté 'm deya que convenía, jo, *obediente*, ja ho sap.

JOAN

Si, ja veureu: nosaltres... Aquest es lo meu fill que 's casa.

GUIXOTS

Que Nostre Amo li dongui una bona payeta.

JOAN

Un hom devegadas... M' enteneu?..

GUIXOTS, Resolt.

Bé, si: qué us heu de vendre?

JOAN

La mula.

RAFEL

Y 'l matxo.

L' Anton desprès que ha passat tothom, surt per la porta de la esquerra.

JOAN, resolt.

No més la mula!

GUIXOTS

Si, la mula ja ho veig que us té de fer nosa. La pobra ja ha fet á tots... Y pel carro .. més bé hi aniría sentada á dintre que no pas á varas.

JOAN

No: es que no 'ns la veném per vella.

GUIXOTS

Y donchs, per casarla?

RAFEL

Per un capritxo.

JOAN

Me 'n vaig fer deu doblas de cuatre.

GUIXOTS, volent dir que es vella.

Y quina memoria que té vosté!

JOAN

Es que va campanta y...

GUIXOTS

Si la conech com á la filla meva! Es maymona com una truja; y no pas per grassa, no, qu' en sa joventut devia passar un bon primal y no s' ha pogut refer la pobre. Si quan trescama sembla que tira l' art á Badalona. Per la vida de mos morts: está tant desmanegada que al primer estofurn li saltarán las potas. L' altre dia d' una pariona d'

aqueixa pansida me van donar una *variá*, y tot perque 'ls hi tragués de casa. Era del alcalde de la Figuerola, y d' agrahit tot l' ajuntament fins hi caso la meva filleta ab lo secretari. Y pel paret meu que no més dich la vrí! La vostra mula si fos caball podría anar als toros, pero com lo rey no vol aqueixas baixesas de las mulas...

JOAN, a Rafel.

Ja ho veus que 'ns hem de sentir per la teva culpa!

RAFEL

Jo també 'm vendría 'l matxo. Dígui de las duas pessas quant en donaría?

GUIXOTS

Oh, si á la mula li posém lo matxet per torna ja 'ns entendrém. Parell de revenedor, vaja. Encara que enguany n' hi hagut cullita d' aqueixa menudalla.

JOAN

Fora, fora: la mula.

RAFEL

Bé, quan en dona?

JOAN

De la mula.

RAFEL

De la mula y 'l matxo.

GUIXOTS

Y 'l matxo?...

JOAN

No, la mula.

RAFEL

Mula y matxo.

GUIXOTS

Mula y matxo...

JOAN

No 'l matxo; la mula, la mula.

GUIXOTS, fent comptas ab los dits.

De la pell me darán pochs *subons... Trin, estar, panys, diu, cofdetrin...* Dels cascos y 'ls ossos... Al canyet del Sr. Tobella un *pach varé...* Ara treyémne *dech .. Mareu! Mareu!* Vos en dono de tot, enteneu bé: de tot, que desprès no digueu: sis unsas.

JOAN

Cá!

RAFEL

Per quí 'ns preneu! Digueu que si; pare.

GUIXOTS

Y per la vida de mos morts que hi perdo: y si no dich la vrí que Deu 'm dongui una punyalada.

JOAN

Vaja, serán set.

GUIXOTS, fent com si ho deixes corre.

En marxa: y ara perdonin.

RAFEL

No 'l deixeu anar.

JOAN

Sis y mitja.

GUIXOTS

Tracte fet: perque m' heu enternit, que si no ..

JOAN

Ah! Una condició: que 'ls diners han de caure ara mateix, y bitllo bitllo.

GUIXOTS

Ay, mareta meva! Pero si jo 'ls tinch á Sans.

JOAN

Ens convenen; qu' hem de marxar ab lo carril que baixa. Y de tot, muxoni.

GUIXOTS

Y d' hont los trech jo ara! Calleu!...

Rumiant.

JOAN, á Rafel.

Y quins afronts haig de passar per tu!

GUIXOTS

Els tindreu: pe 'l paret meu! Y ara tinch de comprobar lo género. Ja 'l conech d' esquilarlos lo dijous passat, pero... diqueiemho.

JOAN

Noy, ves ab ell. A mi no 'm convé que m' hi vejin. Y 'l diner en mans propias, Guixots; y si no vé avans de marxar lo carril tracte desfet.

GUIXOTS

Alanta!

RAFEL, á Guixots, anantsen ab ell per la esquerra.

Y 'l matxo?

GUIXOTS, á Rafel.

Si estém entesos. Hi va tot. Tant se val l' un com l' altre.

RAFEL, fregantse las mans de content.

Això mateix.

JOAN

Depressa.

ESCENA VII

JOAN, ROSA, GILA, MIQUELÓ y ANTON, que venen de la esquerra.

JOAN

Y diuhen que son esquilats los jitanos. ¡Quedarse la mula per sis unsas y mitja!

ROSA, entrant.

Qué 'ns ha escapat?

MIQUELÓ

Qu' hem fet tart?

JOAN

Encara hi ha per més d' una hora.

GILA

(Tan de bó hagués marxat!)

ROSA

Estich rebentada.

Anton ve de la esquerra y surt per la dreta.

MIQUELÓ, á Anton que no li fa cas.

Vigilin, vigilin. (Jo á la primera desgracia 'ls penjava á tots)

ROSA

Escolta, Joan. Qué tindríam temps d' anar á menjar un bossí á la cantonada? Estich més esvahída.

MIQUELÓ

Jo no 'm moch mes.

JOAN

Aném. Jo t' hi acompanyaré.

ROSA, á Gila que está distreta.

Tu quédat ab lo padrí. Vigila 'l farsell.

Ella no la sent. Li diu cridant á l' orella.

Lo farsell!

GILA, espantada.

Ah! Ja ho sento!

MIQUELÓ, espantat.

Que hi ha hagut!

ROSA

Quin tragí! Jo no hi estich feta.

Surten Joan y Rosa per la esquerra

ESCENA VIII

MIQUELÓ, GILA.

MIQUELÓ

Quin baladrejar! No 'n saben d' anar pel mon. Oy noya? Qu' estás enfadada ab mi, sucre?

GILA

Si, si; també ab vos: perque colleu ab la mare fentme casar ab lo cosí. Y jo no 'l vuy; ni me l' estimaré may! Que jo m' estimo al Ramon! Y 'm moriré, pobre de mi!

Plora.

MIQUELÓ

Qué dius ara? Jo no ho vuy que 't moris! Jo vuy, si senyor, jo ho vuy qu' estigas contenta. Bó! Baldament tot s' enfonsi!

GILA

Ah si 'l pare fos viu!

MIQUELÓ, plorant.

Pobre fill meu! Ja tens rahó que ell no ho consentiría que la pubilleta anés á aquellas mans.

GILA

Y vos per qué ho consentiu?

MIQUELÓ

Si no 'm creuhen. Jo no ho consento pas.

GILA

Bé aném á Barcelona per las joyas.

ESCENA IX

GILA, MIQUELÓ, RAMON. Ve de la esquerra.

RAMON

Tant mateix, Gila, vas per las joyas á Barcelona?

GILA, abaixant lo cap, plorant.

(Ay 'l Ramon!)

MIQUELÓ

Vésten. Qué hi vens á fer aquí?

RAMON

Me vinch á despedí de la falsa.

MIQUELÓ, sempre posantse entre mitj.

Bueno. Ja te 'n has despedit. Au, qu' es tart.

RAMON

De la traydora!...

GILA

Ay Deu meu!

MIQUELÓ

Poch insultar! Tot lo que li vulgas dir á n' ella dígamho á mi Fals, traydor y tot alló dels romansos. Si, senyor, si... jo 'n tinch tota la culpa, jo que no he volgut que us casessiu!

RAMON

Sí; no m' heu volgut perque so pobre: més honrat. Y la doneu á un estafa que s' ha fet malbé 'ls cabals!...

MIQUELÓ

Tururut, tururut! Próvau, valent.

RAMON

Pregúnteu á don Sebastiá que diu que li pervindrá la hisenda dels Massanas, que hi té tants diners assobre.

MIQUELÓ

Ah, si això fos cert! Pero que no veus com la fas plorar al angel de Deu. Vésten!

RAMON

Si que 't perdono, si; perque no te 'n se tenir de malicia. Y mírat, me 'n vaig molt lluny y ja no 'ns veurém may més.

MIQUELÓ

Pobre xicot! Trenca 'l cor!

RAMON

Ramon, si tu sabessis quant pateixo!

RAMON

Mírat; ja m' he despedit de tothom del poble: dels amichs, del sastre hont hi fet l' ofici!... De pares no 'n tinch, ni germans, ni ningú. Hi posat los diners que de la plassa m' han dat á casa don Sebastiá, y si allá 'm morís... pels pobres.

MIQUELÓ

De quína plassa parlas?

RAMON

Y sols me faltava despedirme de tu!...

GILA

Jo 't voldría tant felís, com jo soch desgraciada!

MIQUELÓ

Pero quíns diners y quina plassa? Ay caram!

RAMON

Miqueló... Gila!... aqueix mateix tren que 't portará á tu á comprar las joyas per ser felís...

GILA

Aixó no, Ramon.

RAMON

A mí 'm durá á Barcelona... per embarcarme demá mateix, que m' he fet soldat de l' Habana.

GILA

Ay Avi!

Abrassantse á Miqueló plorant.

MIQUELÓ

(Pobre xicot!)

RAMON

Y ara, Gila, dónam la ma per últim cop. Ja no 'ns podrém dir res devant de tanta gent com en-

trará á aquesta sala. Que Deu no 't tinga en retret lo que fas. Que sigas ditxosa. Adeu.

GILA, cau sensa sentits als brassos de Miqueló.

Avi!

MIQUELÓ

Qu' es aixó! Filleta!

RAMON

Gila!

MIQUELÓ

Ay bon Jesús! Qué li has fet?

RAMON

Deu meu!

ESCENA X

GILA, MIQUELÓ, RAMON y ROSA que encara ve menjant. Després ANTON y TOMÁS.

ROSA, ve de la esquerra.

Hont son? Quí es aquell? Lo Ramon! Ah, qué té la Gila?

Ramon al veure entrar á Rosa s' ha apartat cap á la dreta.

MIQUELÓ

Una miqueta d' aygua.

RAMON, surt per la dreta.

Aygua.

ROSA

Aquell desvergonyit! Y vos que l' heu deixat acostar!

Torna Ramon y ab ell per la dretá Anton y Tomás. Portan un canti. Ramon se queda apartat.

MIQUELÓ

Pobreta!

ROSA, pel cantí.

Deume. Mullémli 'ls polsos.

RAMON

(N' hi ha per tornarse boig! Y tot pels malehits diners.)

MIQUELÓ

Som nosaltres, filleta.

ANTON

Algun copet. Péguinli. Ja veurán jo...

MIQUELÓ

Fuig d' aquí.

TOMÁS

Veurá pessíguinla.

ROSA

Quinas tribulacions!

MIQUELÓ

Ha sospirat!

Riu tot plorant.

ESCENA XI

GILA, ROSA, MIQUELÓ, RAMON, ANTON, TOMÁS y D.ª ESPERANSETA. Ve de la esquerra.

D.ª ESPERANSETA, á Rosa.

Muy buenos dias. Qué tením?

RAMON

La pobre Gila; que la matan.

MIQUELÓ, satisfet.

Ah! la mestra. Ella, ella.

D.ª ESPERANSETA

Tréguinla al ayre. *Aires puros*... Al anden.

ROSA

Ja ho veu, donya Esperanseta: l' he deixada un moment y aquell bandoler...

D.ª ESPERANSETA

Senyora... no. Més comedida Al anden, al anden.

Tots, acompanyant á Gila que ja está casi retornada, surten per la dreta. Á Ramon.

Ay Ramonet, com lo compadeixo! (¡Soch tant sensible!)

ESCENA XII

Ramon.

Estich desesperat: tant desesperat que voldría que 'l tren descarrilés y de jo y d' ells no 'n quedés ni una engruna. Ves que hi he vingut á fer al mon: horfe desde 'l bressol; sempre en mitj d' estranys; boig després per aquesta á qui sacrifican, y ara despreciat, aburrit, soldat de la Habana. Jo no hi arribo á la América; jo 'm moriré pel camí, qu' ella, ella me l' ha feta la sentencia. Ah, venen. Y ja está retornada. La infelís.

Se sent tocar la campana de la estació senyalant l' hora de pendre 'ls bitllets.

Aném á pendre 'l bitllet. Ja no puch tornar enrera: es morta per mí!

Surt per la esquerra, mentres ells van entrant per la dreta.

ESCENA XIII

ROSA, GILA, D.ª ESPERANSETA, MIQUELÓ, ANTON y TOMÁS. L' Anton ajusta la porta de la dreta. Tomás surt sense dir res per la porta de la esquerra.

ROSA, al veure anársen al Ramon.

Arri!

ANTON

Y ara, si servits, vagin á pendre bitllets.

L' Anton arregla la barrera en la porta de la esquerra y 's posa al costat d' ella ab las estisoras á la ma esperant los passatjers.

ROSA, ab neguit.

Corrémhi! Noya! Donya Esperanseta! Que 'ns deixará!

MIQUELÓ, id.

Ves, lo cistell, la cuixinera...

GILA, á donya Esperanseta.

Lo seu bras.

S' hi agafa.

D.ª ESPERANSETA, perque no corrin.

No: s' hi ha mitja hora. Todo se andará.

ROSA

Guíhins vosté qu' es mestra: que jo filla...

Va enrahonant. Surten tots per la dreta.

ESCENA XIV

ANTON, després alguns homes y donas, als qui 'ls hi talla 'l bitllet avans de deixarlos entrar, y per ultim la SRA. MENCIONA en TRAMULLAS y un NEN.

ANTON

(Sembla que avuy hi ha tragí. Com que demá es festa.) Vosté, 'l bitllet Axís, home. Espereuse: ara vos.

TRAMULLAS, á Anton.

Que 'm deixeu passar fins á fer seure la dona y 'l xicot Al banch aquell.

ANTON

Aneu; y sortiu desseguida.

SRA. MENCIONA, á Anton.

El meu bitllet y 'l mitj del noy. Qué ja no me 'l demanarán més?

ANTON

Al vagó.

SRA. MENCIONA, que porta molts farsells y cistellas, á més d' altras farsells sota dels vestits.

Puch passar ara?

ANTON

Passeu.

SRA. MENCIONA, al Tramullas.

Sembla qu' estiga tulida. M' has carregat massa, Tramullas.

TRAMULLAS

Calla, dona.

NEN

Jo vuy la perdiu.

SRA. MENCIONA

Ja no me 'l volía endú á aquest xicot.

La Sra. Menciona s' assenta. Tramullas se la mira á certa distancia.

TRAMULLAS

Veyám? No se 't veu res.

SRA. MENCIONA

Vols dir? Ay, jo estich espantada.

TRAMULLAS

El pernil fa un xich de bulto. Decántatel. Ara.

SRA. MENCIONA

Ves, ves; aquells xicots deuhen plorar. Y jo com me presento á casa donya Rita que no poden veure criaturas! En los vuyt anys que 'ls vaig servir no 'n va entrar á casa ni una, ni mitja.

TRAMULLAS

Pero si aquest se desesperava.

SRA. MENCIONA

Y 'ls pobrets que s' han quedat plorant! Aconsólals, Tramullas; pensa que 'ls hem parit.

TRAMULLAS

Hi corro. Torna aviat, hermosa.

SRA. MENCIONA

Ves, fastigós.

Surt Tramullas per la esquerra.

NEN

Vuy la perdiu.

SRA. MENCIONA

Que callis. (Encara aquest xicot me descubrirá als burots) Y que fassis bondat á Barcelona.

A Anton.

Escolti: que no podrian obrir una miqueta aquella porta. Aquí un s' ofega.

La porta del anden.

ANTON, obrint un xich.

(Deu tenir fogots)

SRA. MENCIONA

Y ara, gracias.

Al nen.

No 't belluguis.

De quan en quan te d' entrar algú.

ESCENA XV

Los anteriors XIBECHS y un xicot que l' acomp nya. Venen de la esquerra. Portan un gos lligat ab una corda.

XIBECHS

Passa, Peret Ara 'l gos Y jo.

ANTON

Ep! Los gossos han d' anar á la perrera.

XIBECHS

Com á la perrera! Tinch bitllet. Peret, ensényali.

ANTON

No es pas pel gos. Deixin passar.

Perque privan que entrin passatgers.

XIBECHS

Donchs no 'ns separarém del gos. May! Ho té entés? May!

ANTON

Donchs no marxarán.

XIBECHS

Peret, entra.

ANTON

Qué no, he dit!

XIBECHS

Y si 'l Peret anés á la perrera en contas del gos?

ANTON

Anéu, bon home; anéu.

SRA. MENCIONA

Que no podrían obrir una miqueta més...

XIBECHS

Y si portessim lo gos com una criatura á la falda?...

ANTON, perque 'l Xibechs y 'l Peret privan de passar gent.

Fan nosa aquí. Apártinse.

Anton los treu á empentas.

XIBECHS

Poch tocar!

SRA. MENCIONA

Qué no podrían...

ESCENA XVI

Los anteriors, Rosa, Gila, Miqueló. Los hi tallan los billets.

ROSA

Ara si que no 'm moch més! Estich amarada!

MIQUELÓ

No hi ha remey; hem de marxar. Passa ratolinet.

ROSA

Y la senyora mestra?

MIQUELÓ

Allí fora que la criada no li acaba de dur lo fato.

ROSA, a Gila.

No 't moguis del meu costat; y quan entri aquell malandando ni te 'l miris

La Rosa s' assenta al costat de la Sra. Menciona.

Ah, vosté per aquí, senyora Menciona? També vá á ciutat?

SRA. MENCIONA

Vaig á Barcelona com cada any á veure 'ls amos. Sap aquell marit y muller que eran aquí al istiu? Ella tenía 'l fel sobreheixit y...

ROSA

Nosaltres aném á comprá 'ls bonichs per la pubilleta. Se casa ab lo meu nebot, l' hereu Massana.

SRA. MENCIONA

Qué me 'n diu! Ara si que pagará tot aquell bé de Deu de calsat que deu al Tramullas Com que vostés son tant ricas.

ROSA

Oh, y ell també. Que 's pensa?. .

SRA. MENCIONA

Ja veurá...

ROSA

Es que m' ha agraviat

SRA. MENCIONA

Escolti.

ROSA

Es que 'l meu germá, m' enten... Ell.

Veuhen venir al Joan.

SRA. MENCIONA

Pts!..

ESCENA XVII

Los anteriors y JOAN.

JOAN, *á Miqueló.*

No ha vingut pás?

MIQUELÓ

El carril? Qué hi ha alguna desgracia?

JOAN

No, 'l noy: el Rafel.

ROSA

No l' hem vist.

JOAN

(Jo sense 'ls diners de la mula no marxo. No sé

ahont se poden haber ficat, perque tenen temps d' haber vingut Veyám si 'ls trobo)

MIQUELÓ

Mírat, si hi ha novetat no marxém.

JOAN

Novetat?...

MIQUELÓ

En la máquina ó...

JOAN

Seyéu, home.

Surt Joan.

ESCENA XVIII

ROSA, GILA, SRA MENCIONA, MIQUELÓ, ANTON y viatjers, homes y donas. XIBECHS y PERET. Quan Anton está distret provan de tornar á passar ab lo gos.

XIBECHS

Passa, Paloma.

ANTON

Alto! Fora bestias!

XIBECHS

Es que ja tením bitllet pel gos. Es que l' hem comprat.

ANTON

Ja us he dit que 'ls gossos á la perrera.

XIBECHS

Qué tantas cansons. Peret, fés passar la Paloma.

ANTON

Si no 'l treyéu d' aquí 'l revento.

XIBECHS

Poca solta. Si no que la bestia está ben criada ja s' ho veuría.

ANTON

Cumpleixo ab lo meu deber. Faig de mosso.

XIBECHS

Donchs jo faig de cego.

ANTON, *á un passatjer.*

Passeu vos.

XIBECHS

Si no sap tractá ab bestias desis

ANTON

Au, fora!

XIBECHS

Com, fora! .. Passa, Peret. Paloma!...

Crits fora y dins de la sala per las barallas de Xibechs y Anton

A la perrera! Fora gossos. La bola!

Xibechs y Peret tornan á desapareixer per la esquerrá encara sentintse á Xibechs cridant.

ESCENA XIX

MIQUELÓ, ROSA, GILA, SRA MENCIONA. ANTON y passatjers. Entre mitj de la gent que avolota á la porta de la esquerra, passa TRAMULLAS ab altre criatura que plora.

ANTON

Dona més feyna una bestia que no pas cent personas.

TRAMULLAS, á la Sra. Menciona.

Té, prén aquest també.

SRA. MENCIONA

Y ara! No 'n tinch prou ab aquest, lo pernil, la perdiu, la llebre, las botifarras. lo sagí, 'l bisbe, que encara 'm vols encarranquiná aquest altre xicot!

TRAMULLAS

Pero filla, si 's reventava de plorar.

SRA. MENCIONA

Ay 'ls amos!

NEN 1.er

Vuy la perdiu.

NEN 2.on

Jo vuy la perdiu.

TRAMULLAS

Lo seu bitllet.

NEN 1.er

La perdiu.

NEN 2.on

Jo vuy la perdiu.

SRA. MENCIONA, pegant una plantofada á cada neu.

Pobrets! Pobrissons! Tramullas, no desamparis als altres.

TRAMULLAS, sortint.

Hi corro.

ROSA

Y donya Esperanseta? Si la deixa 'l carril pobres de nosaltres!

SRA. MENCIONA

També vá á Barcelona?

ROSA

Nosaltres la preném, pagantho tot nosaltres. Ella triará las joyas: com qu' es mestra ella hi entén. Es molt sabia: fins coneix quan té de ploure. Y fins sap posar sangoneras; y té 'l donya. Quan la examinaren guanyá las *posissions*.

SRA. MENCIONA

Gran mal; com que té lletra y es viuda y no té bordegassos.

ROSA

De lletra si 'n té! A las becerolas n' ensenya set més de lletras que las mestras de ciutat. N' ensenya trenta cuatre.

SRA. MENCIONA

Grossas ó petitas?

ROSA

Grossas! Y fins s' ha fet ella mateixa una máquina per aparellar coloms. Mírissela.

A donya Esperanseta.

Ja la anyorávam.

ESCENA XX

Dits y D.ª Esperanseta, ab un saquet de nit á la má.

D.ª ESPERANSETA

Felices.

ROSA

Qué feya allí fora? Donchs que no li ha donat lo bitllet lo sogre?

D.ª ESPERANSETA

No sé... Si aquí 'l tinch. Soch tant distreta...

ROSA

No 'l perdi. Val tres pessetas y... cuartos. Ja teníam por que 'l tren la deixés.

D.ª ESPERANSETA

Oh, jo no falto may. Soch com Céssar; sap?

ROSA

Prou, prou que 'l conech. Cada nit m' hi encomano Segui, segui en mitj de nosaltres

SRA. MENCIONA

Sí, vingui, vingui.

D.ª ESPERANSETA

No molestarse.

S' assenta entre Rosa y la Sra. Menciona y 's torna á alsar de cop.

Ay! Qu' es aixó? Me he fet mal.

SRA. MENCIONA

Ay! Perdoni. (L' os del pernil, malviatje!)

D.ª ESPERANSETA, *tornant á sentarse*

(Qu' es estrany! Tan grassa y té uns ossos!...)

ANTON

Vaja, no quedará ningú al poble. Ni que si hagués calat foch!

ESCENA XXI

Los anteriors y D. SEBASTIÁ.

ROSA

Ara entra l' home més rich de per tot. D. Sebastiá! Era molt amich del nostre que al cel siga.

D.ª ESPERANSETA

No digui 'l nostre: digui 'l senyor.

ROSA

Sí: 'l nostre senyor: tant es.

ANTON

Que deu lo guard Sr. Sebastiá. Es bitllet de primera. L' altre sala...

Al tallarli 'l bitllet.

D. SEBASTIÁ

No importa.

ROSA

Es americano. Ha fet un dineral á Filipinas.

SRA. MENCIONA

Tan rich y no 's casa? No ho crech, vaja.

ROSA

Oh y que diuhen qu' ell per vosté, donya Esperanseta... Hont té 'l bitllet?

SRA. MENCIONA

Vol seure Sr. Sebastiá?

D. SEBASTIÁ

Don, don: no costa pas tant. Si es més curt. Donya Esperanseta, voldría parlar ab vosté un instant.

D.ª ESPERANSETA

Ab mí, D. Sebastiá?

D. SEBASTIÁ

Se tracta de fer bé al próxim.

SRA. MENCIONA, rihent.

Vagi.

Hi vá donya Esperanseta.

ROSA

Vagi.

A Menciona.

A mí m' ho dirá tot.

MIQUELÓ, á Gila.

Eh que sembla que triga aquest carril?

GILA, á Miqueló.

Avi, no tinga por: massa que vindrá per la meva desgracia.

D. SEBASTIÁ

Minyó qué voldrías?...

ANTON, acostantshi.

Qué demana, senyor Sebastiá?

D.ª ESPERANSETA, ab intenció.

Don Sebastiá voldría que tanquessin una mica. .

Per la porta de la dreta. Anton ajusta dita porta y 's torna al seu puesto.

D. SEBASTIÁ, á D.ª Esperanseta.

Veurá: n' está passant una que sembla *fraguada* pel dimoni. Y si encara s' hi fós á temps...

D.ª ESPERANSETA

Si no es indiscreció...

D. SEBASTIÁ

Ha vingut á casa meva 'l Ramonet, lo jove que festejava á la Gila, y m' ha deixat á guany los dinerons que li han donat per ferse soldat de la Habana. Donchs aqueixos mateixos diners may diría perque tenen de servir?

D.ª ESPERANSETA

Una es tant obtussa...

D. SEBASTIÁ

Per comprar las joyas de la seva deixebla predilecta: la Gila.

D.ª ESPERANSETA

No puch torná en sí!

Segueixen parlant.

SRA MENCIONA, á Anton.

Qué no podrían obrir un xich...

Vá Anton á obrir un xich la porta de la dreta.

D. SEBASTIÁ

Un tal Guixots, que es un gitano que conech de molt temps, m' ha vingut á portar are mateix á casa una mula y un matxo d'alló més macos, demanantme que li deixés fins aquesta tarde sis unsas y mitja. Y com que cada una d'aquellas bestias se las val, no he tingut reparo en deixar aqueixa friolera: això sí, encarregant als de casa que no permetin treure las bes-

tiolas fins que tornin los diners. Ja veurá: son gitanos. Ara bé: la casualitat ha fet que li dongués las mateixas monedas que m' había entregat lo Ramon.

D.ª ESPERANSETA

Y com ha escundrinyat que aquestos diners son per comprar las joyas?

D SEBASTIÁ

Perque m' ho ha dit després y ab tota reserva 'l tal Guixots.

A Anton que l' obeheix.

Pts! Tanqui una miqueta.

D.ª ESPERANSETA

Donchs será cert qu' están arruinats?

D. SEBASTIÁ

Si á mi 'm deuhen!...

SRA. MENCIONA

Ves, obra la porta, nen.

Un dels nens obra la porta de la dreta y torna á seure.

D.ª ESPERANSETA

En *maravilla!* Y ells que 's creuhen .. S' ha de evitar aixó per la Gila.

D SEBASTIÁ

No 'm descubreixi.

D.ª ESPERANSETA

Soch un arcano Jo ho desfaré y si aquí no puch, á Barcelona.

Va á seure al costat del Miqueló ab qui parla llargament, marcantse molt la conmoció de Miqueló

D. SEBASTIÁ

Quín ayre!

Tancant ell mateix.

SRA. MENCIONA

Tórnahi! Obra, nen. M' ofego.

Lo noy hi vá.

D. SEBASTIÁ

Noy, qui t' hi fá ficar?...

Tanca.

SRA. MENCIONA

Ja veurá aquí 'ns ofeguém. Nen, obra.

Obre 'l nen.

D. SEBASTIÁ, tanca.

Donchs no senyor Y si té caló compris un molí de vent.

SRA. MENCIONA, obrint ella mateixa.

Y vosté si té fret, casis.

D. SEBASTIÁ

Pero, senyor, quín atreviment!

Tanca.

ANTON, correnthi.

Ningú toca la porta.

D. SEBASTIÁ

Ben dit.

MENCIONA

Ay quín sofoco!

ANTON, obrint un batent de la porta y deixant l' altre tancat.

Ni tot per l' un, ni tot per l' altre. Los hi está bé aixís?

D. SEBASTIÁ

A mí, no.

ANTON

Donchs d' altra manera. Ara.

Tanca la mitja porta oberta y obra la mitja porta tancada, venint á ser igual.

D. SEBASTIÁ

Insolent!

ANTON, corrent á tallar bitllets d' altres passatejers que s' esperan á la porta.

Voy!

SRA. MENCIONA

Deu torna pels pobres.

D. SEBASTIÁ, al grupo de gent qu' espera.

Qué no ho han vist! Jo'm queixaré á la direcció...

Tothom lo rotlla dantli á mitja veu satisfaccions y desapareixent entre 'l grupo.

ESCENA XXII

Los anteriors y JOAN, després GUIXOTS.

JOAN, á Rosa, molt impacient.

No ha vingut pas lo Rafel... y un altre que m' havia de demanar?

D.ª Esperanseta segueix parlant ab molt secret á Miqueló qui fa moviments de sorpresa é indignació.

ROSA

Qué tens?

JOAN

Clar: que si no veig á quí espero no marxo avuy.

MIQUELÓ

Ja está dit: deixemho corre.

JOAN

No; que ja 'l veig.

GUIXOTS, à Joan.

Tot s'ha arreglat: y cregueu qu'he fet un sacrifici; perque, vaja, tot son pelleringas. Y quin fe aná 'ls *escarans!* Com que 'ls diners no 'ls tenía aquí, me 'ls ha deixat un senyor. Moneda honrada. Que Nostre Amo 'm *mareli.*

JOAN

Acosteuvos que ningú repari... No heu dit pas res?...

GUIXOTS

Soch tant mort com lo paret meu. Som caballés!

JOAN

Vingan donchs.

GUIXOTS, donántli 'ls diners.

Conteu: y que no us enlluhernin, que fán més bona cara eixas pobretas companyonas que 'l mateix sol.

D.ª ESPERANSETA, à Miqueló.

Miri ara li ha dat los diners. Veu? 'ls conta. *Evidentísimo!*

MIQUELÓ

Reyna santíssima!

D.ª ESPERANSETA

Pts. No s' impacienti: calma.

JOAN

Y 'l noy?

GUIXOTS

M' ha fet lo favor d' anarme á comprar un tapabocas. A nosaltres tothom nos enganya. Tot seguit será aquí.

JOAN

No parlém més. Que no sospitessin...

GUIXOTS

Anem, vaja. Y que aprofitin los... dinerons.

JOAN

Gracias.

Barrejantse entre l' altra gent.

GUIXOTS

(Y que be qu' he fet entretenint al Rafel! Si no 's parlessin fins que jo baixés á Sans!... Aquest se creu que ha venut per sis unsas y mitja la mula sola, y á mi 'm guardan los dos animalons. Y jo no he estafat ni á home ni á famella, pel paret meu, que jo he dit ab veu de predicador: dono de tot, de tot, sis unsas y mitja. Ara pujo al carril, baixo á Sans, agarro 'ls diners, 'ls porto á casa 'l Sr. Sebastiá, pujo al matxet, prench del ronsal á la muleta qu' enamora y *guelo!* Ah 'l fill)

Fregant de mans.

ESCENA XXIII

Los anteriors y RAFEL: després RAMON, XIBECHS y PERET.

RAFEL

Teniu 'l tapabocas. Vos agrada?

GUIXOTS

Si m' agrada? Com si me 'l regaléssin.

RAFEL

Vingan los diners, vingan.

Guixots queda butxaquejant fent temps; ben marcat aixó.

D. SEBASTIÁ, *á D.ª Esperanseta.*

Qué li ha semblat lo joch, donya Esperanseta?

Dª. ESPERANSETA

Quína ossadía més supina!

MIQUELÓ, *plora.*

(Pobres de nosaltres! Desgraciats!)

ROSA, *á D.ª Esperanseta.*

Hont té 'l bitllet? No es pels diners, sap.

Dª. ESPERANSETA, *rihent y ab confiansa á Rosa.*

Callarse!

RAMON, *entra ab un company.*

M' has promés que no 'm deixarías fins que arranqués lo vapor. No me la puch mirar, vina.

XIBECHS

Passa, Peret.

Entra Xibechs y Peret portant un cova tapat ab roba: dintre hi ha 'l gos que treu 'l cop sens que l' Anton ho vegi.

ANTON

Així, home, sense gos.

XIBECHS

Ja es á la perrera. Pobre bestia! Y quína pena que 'ns ha fet! No, Peret?

Baix á Peret.

Aguanta fort per sobre. Ay si ho sapiguessin pobre Paloma! Pts. Quieto!

MIQUELÓ

Jo estripo la grua que no hi vuy anar á Barcelona.

ESPERANSETA

Esperis per Deu.

ROSA

Qué hi ha?

D.ª ESPERANSETA

Callarse.

GUIXOTS, *a Rafel, no deixantlo acostar á son pare.*

Escolti.

RAFEL, *á Guixots.*

Estém llestos.

GUIXOTS, *id.*

Veurá...

MIQUELÓ

Jo no puch més. Dolents!

ROSA

Qué té 'l sogre?

MIQUELÓ, *anant de cop á agafar per un bras á Joan fentlo girar.*

Ahont tens la mula?

JOAN

La mula? A casa.

MIQUELÓ

Y 'l matxo?

JOAN

Oh, á casa: bona refé. Que hi ha?

D.ª ESPERANSETA

Pero, Senyores..

ROSA

Y ara!

GUIXOTS

(Ay quin xáfech!)

MIQUELÓ, plorant.

Jo ho diré tot: si, tot, tot. Qu' están perduts á ca'n Massana, y no tenen diners per comprar los bonichs de la Gila, y s' han venut la mula y 'l matxo per sis unsas y mitja.

JOAN

Axó es fals.

XIBECHS, pe 'l gos que salta dintre del cova.

Quieto! Quieto!

MIQUELÓ

Y ho sé ben recert, que m' ho ha dit la senyora mestra.

ROSA, á D.ª Esperanseta.

Vosté?

RAMON

Qué sento?

JOAN

Ca! En Miqueló s' ha locat. Apa: agafeu los farsells que 'l tren es aprop. Aparteuvos!

Dona una empenta á Miqueló que casi 'l fa caure. Tothom s' indigna del fet.

MIQUELÓ, á D.ª Esperanseta.

Torni per la veritat vosté!

D.ª ESPERANSETA

Donchs si senyores Eso es. Potser soch incorrecta dientho, mes la justicia avans que tot. Es veritat lo que ha dit don Miqueló.

RAMON

Cóm!

ROSA

Ay! No pot ser!

GUIXOTS

(Quan no 'm vegin fujo.)

D.ª ESPERANSETA

D. Sebastiá: ara vosté, per Deu!

D. SEBASTIÁ

Francament, aquell home m' ha portat á guardar una mula y un matxo...

JOAN

(Y un matxo!) Rafel!

D SEBASTIÁ

Y 'ls ha comprat al Joan Massana.

JOAN, á Guixots.

Per sis unsas y mitja lo matxo y la mula? Lladre!

RAFEL, á Joan.

Qué no n' hi ha dat tretse?

GUIXOTS

Pero si jo li he dit! pel paret meu! Aixís Nostre Amo 'm dongui una punyalada... Pero si jo li he dit que anava tot.

ROSA, á Joan.

Pillos! Jo 'm moro!

Als brassos de la mestra

XIBECHS, pe 'l gos.

Quieto! Quieto!

RAFEL

Pero, pare!...

JOAN

Y tu, que no ho has vist que 'ns enganyava aquest lladre?

GUIXOTS

Tingui conta ab las espressions!

JOAN

Lladre, si, lladre, mes que lladre. Anéu: aquí teniu 'ls cuartos. Jo 'm quedo ab las bestias.

Li dona 'ls diners.

GUIXOTS

Vingan: no vuy res per forsa. (Guixots, *guela!)*

Fuig sens ésser vist, per la esquerra.

JOAN, á Rafel.

Noy, ara á casa ab la muia y 'l matxo.

D. SEBASTIÁ

Permétim. Jo 'ls animals no 'ls torno que aqueix home no 'm torni 'ls diners.

JOAN

Com!

En Rafel surt cap á la esquerra buscant á Guixots.

ANTON

Lo tren que arriba. Al anden.

Surten los passatjers rápidament cap á la dreta.

ROSA, à Joan.

Mírat, no hi ha res de lo dit. Si volías la noya per posarte 'ls ossos á puesto ab ella no hi contis. Infame; anar contra la sanch!

MIQUELÓ

Quédat, Ramon.

D.ª ESPERANSETA, à Ramon.

Nosaltres lo casarém.

GILA

Ay qu' estich contenta!

RAMON

Ja no m' embarco.

RAFEL, tornant de fora.

Pare, al gitano no se 'l veu en lloch.

JOAN, fugint ab lo Rafel per la porta de la esquerra.

Ah! lo Guixots. Agafeulo!

ANTON, desde l' anden.

La Cometa Un minuto.

Al acte que anava à sortir per la dreta Xibechs y Peret darrera l' últim passatjer, lo cova 'ls hi cau de las mans y fuig lo gos cap al anden.

XIBECHS

La Paloma, Peret, la Paloma qu' ha fugit!

JOAN, per Guixots.

Agafeulo!

Passa corrents ab Rafel de esquerra á dreta.

Lo gos atravessa la escena fugint de dreta á esquerra.

XIBECHS Y PERET, derrera 'l gos.

Agafeulo!

MIQUELÓ, per Ramon, ensenyantlo á Rosa.

Y aquest infelís?

ROSA

Jo no dich que no: sols per fer rabiar als Massanas. Lo que vulgui la senyora mestra.

La senyora mestra acosta la Gila al Ramon y quedan tots agrupats en lo primer terme de la esquerra parlant alegrement.

TRAMULLAS, ve corrent, ab un nen a's brassos de la porta de la esquerra en lo moment que 'l tren xiula marxant.

Menciona, pren aquest. Menciona! Ja es fora!

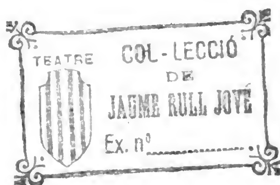
NEN, revolcantse per terra en primer terme de la dreta.

Jo vuy anar al carril! Jo vuy anar al carril!

MIQUELÓ, esqueixant lo bitllet.

Ara si que 'm moriré sense haber anat al carril!

Al acte que cau 'l taló atravessan la escena corrent en segon terme y en direcció encontrada: d' un costat Xibechs y Peret, del altre Joan y Rafel.

TELÓ

